

Prov på de manliga lärarnas stridsmetoder.

Att det bedrives en hänsynslös agitation av de manliga folkskollärarna mot likalönsprincipen och folkskollärarinnorna, som vågat hävda denna princip, får vi tyvärr dagligen belägg på och rapporter om från olika delar av landet. Då vi känner det alltför beklämmande och nesligt att se vad kamrater inom den egna kåren på sina håll kan nedlåta sig till, bryr vi oss i allmänhet inte längre om att bemöta angreppen i vår tidning. Helt visst behövs det inte mycken kännedom om förhållandena på folkskolans arbetsområde för att kunna vederlägga påståenden som t. ex. dem om de kvinnliga lärarnas mindre kvalificerade arbete. Även lekmannen ser sig i stånd att gensäga dem. Av en indignerad riksdagsman har vi således motagit en epistel, varmed Sydöstra Skånes manliga landsbygdslärare uppvakttat samtliga riksdagsmän, och vi kan inte undanhålla våra läsare en smakbit ur skrivelsen ifråga. Den börjar med en kraftig motivering för lika löneställning för landsbygdens och städernas lärare och understryker särskilt, att det faktum att de bägge lärarkategorierna "kostat på sig samma utbildning" berättigar härtill. Att också folkskollärarinnorna kostat på sig samma utbildning förbiser man dock alldeles och i fortsättningen heter det:

"Då landsbygdslärarnas lönedepressning tydligen skett, för att det skulle kunna bli möjligt att för folkskollärarinnornas vidkommande genomföra det familjefientliga och föräldrade likalönskravet, se vi oss nödsakade att skärskåda denna fråga även från vår synpunkt. Likalönskravet saknar stöd hos någon allmännare folkmening i vårt land, och anse vi, att åtminstone resultatet av den pågående utredningen bör avvaktas, innan ett föregripande beslut av så stor social och ekonomisk räckvidd fattas. Ecklesiastikministerns uppfattning, att folkskollärarinnorna ha samma kompetens och förmåga som lärarna, delas i varje fall ej av landets skolstyrelser och skolråd, ty dessa föredraga manliga lärare på de mera krävande posterna, ehuru den kvinnliga arbetskraften hittills ställt sig billigare. Att lärarinnorna behöva 245 proc. längre sjukledighet än lärarna vittnar ej heller om någon likvärdig arbetsförmåga. Reservanten Jonssons påstående: "Det är på folkskolans område mindre än annorstädes befogat att ställa en lärarinna i sämre löneställning än en lärare" överensstämmer lika litet med de verkliga förhållandena. Uttrycket "annorstädes" kan rimligtvis endast avse högre skolor, då lärare och lärarinnor ej ha något att beställa på andra tjänsteområden. Men läroverken ha ju läsning med i regel mycket olikartad tjänstgöring för de båda grupperna. Så få i A-skolorna lärarna väl utan undantag ta hand om de svårskötta övre pojkklasserna, medan lärarinnorna anse sig ha självskriven rätt till de lättskötta flickklasserna. De synnerligen arbetskrävande B2-skolorna med sitt ofta mycket stora barnantal skötas med få undan-

tag av lärare. I de sjukklassiga B1-skolorna få lärarna så gott som undantagslöst ta hand om de tre högsta och mest svårskötta klasserna, medan folkskollärarinnorna ha att sköta blott två klasser och därtill de lättaste i hela skolan. Folkskollärarinnornas försök att med lagstiftningens hjälp beröva kommunerna självbestämmanderätten härvidlag och tvinga sig till rätt att följa klasserna torde redan av organisatoriska skäl (?) ha små utsikter att lyckas. Den manlige läraren å den egentliga landsbygden får i regel därjämte tjänstgöra som tillsyningslärare och detta vanligen utan särskild ersättning.

Av det anförda torde ovedersägligt framgå, att folkskolläraren i allmänhet och särskilt på landsbygden utför det mesta och svåraste arbetet och därför också är berättigad att placeras i högre lönegrad än folkskollärarinnan.

Likalönsprincipens genomförande skulle däremot medföra en betydligt lägre reallön och därmed sämre levnadsvillkor för folkskolläraren än för folkskollärarinnan, vilket torde framgå av följande påpekanden.

Läraren fullgör vanligen sin värnplikt under de första tjänsteåren, och medför detta för honom icke blott omedelbart starkt minskade löneinkomster utan även försenad befordran och uppflyttning i löneklasser. Även genom sitt mycket större behov av sjukavlöning åtnjuter folkskollärarinnan större tjänsteförmåner än läraren.

Omkring 82 proc. av samtliga och 88 proc. av ordinarie lärare äro gifta och ha utom hustru i medeltal två barn att försörja. Cirka 86 proc. av de gifta försörja ensamma sin familj. Särskilt landsbygdsläraren skulle därvid ha ringa hjälp av det föreslagna barntillägget, ty han håller vanligen sina barn i högre skolor utom hemorten, även sedan de nått 16-årsåldern, vilket givetvis blir synnerligen betungande för honom. De jämförelsevis fåtaliga gifta folkskollärarinnorna ha i medeltal blott ett barn, om man nu över huvud taget kan draga någon slutsats av den på grund av primärmaterialalets otillräcklighet nästan värdelösa statistik, de åberopa. De gifta lärarinnorna torde till större delen vara att finna i städerna, där barnens fostran utöver folkskolestadiet icke kräver några ruinerande utgifter. Då de därtill vanligen ingått äktenskap med andra inkomsttagare, kunna de ej anses vara familjeförsörjare i egentlig bemärkelse. Den ogifte landsbygdsläraren har oftast hushållsföreståndarinna, medan däremot även välbärgade lärarinnor på grund av sin utbildning i och vana vid husliga göromål nästan undantagslöst bespara sig denna utgift. (!)

Enligt tabellen å sidan 5 i propositionen funnos vid utgången av läsåret 1933—34 8,029 ordinarie folkskollärare, varav 3,618 å A-ort och 219 å I-ort. Samtidigt funnos 5,794 ordinarie folkskollärarinnor, varav blott 1,864 å A-ort men icke mindre än 715 å I-ort. Tabellen visar också, att de manliga lärarna bilda flertal i samtliga 5 lägre dyrortsgrupper, medan de kvinnliga trots sitt lägre antal inom kå-

ren utgöra majoritet i varje av de fyra högre. Då dyrortsgrupperingen är grundad på en normalfamiljs utgifter för vissa levnadskostnader, är det uppenbart, att de ensam- eller hälftenförsörjande folkskollärarinnorna (Varför ej de ensamma folkskollärarna? Red.) skulle otillbörligt gynnas i mycket högre grad av dyrortsgrupperingen på de nästan alltid flerförsörjande landsbygdslärarnas bekostnad."

I ett annat cirkulär, ställt till Socialdemokratiska Arbetarpartiets Styrelse och Ledamöter i Riksdagens båda kamrar och undertecknat av en lärare med ansvarig ställning inom lärareorganisation heter det:

"Det kan ej vara en ekonomisk fråga, fotad på statsfinansiella skäl, alldenstund man anser sig ha råd att för folkskolans lärarinnor föreslå tillämpandet av en i högsta grad omtvistad princip, nämligen den s. k. likalönsprincipen, vilken enbart den drager en kostnad för det allmänna av 4,500,000 kr. årligen. Och vi hävda som vår bestämda uppfattning, att det är dessa millioner, som förhållas de manliga lärarna och deras familjer, vilka alltså i realiteten få betala "likalönen"! Därför taga vi oss friheten särskilt uppehålla oss vid denna fråga.

Ingenstädes inom statsförvaltningen eller på den allmänna arbetsmarknaden har "likalönsprincipen" genomförts på det sätt som nu föreslås för folkskolan. När "likställighet" mellan manlig och kvinnlig befattningshavare inom statsförvaltningen 1925 genomfördes, skapades sålunda "två olika lönelägen, vilka ursprungligen icke motsvarades av olika arbetsuppgifter", heter det i propositionen, sid. 70. Det säges vidare där: "För att inga väsentliga individuella löneförändringar skulle inträda, inplacerades männen omedelbart på den högre avlönade tjänsten, kvinnorna på den lägre avlönade. Men för såväl kvinnor som män öppnades tillträde till båda tjänsterna." Denna formella likställighet har aldrig blivit reell, vilket i propositionen medges med följande ord: "Sedermåra har i avseende å tjänstegörömlen och även å kompetensen en viss differentiering genomförts, som gör det möjligt att för uppdelningen anför skäl, som icke från början voro tillfinnandes."

Hur likalönsprincipen tillämpas inom statsförvaltningen framgår av följande exempel. Inom postverket uppehållas sålunda assistenttjänsterna (15 och 17 lönegraderna) av män, medan postex-

peditorstjänsterna (11 och 12 lönegraderna) av kvinnor. Vaktkonstapelstjänsterna inom fångvårdsstaten äro placerade i 6:e lönegraden, medan deras kvinnliga kolleger, vaktfruar, få lön efter 1:a lönegraden. Manlig skötare vid hospital avlönas enligt 6:e lönegraden, och sköterska vid samma inrättningar äro i 3:e lönegraden. Dessa exempel på löneskillnader mellan likvärdiga manliga och kvinnliga befattningar äro tydliga bevis för att staten i synnerligen hög grad har långt kvar, innan likalönfrågan kan tänkas bli genomförd inom dess förvaltning. Varför, frågar man sig, skall man då börja detta experiment med en kår, som ännu ej inplacerats i det statliga lönesystemet? Har man gjort klart för sig vilka ytterligare ekonomiska konsekvenser för statsförvaltningen i övrigt som detta beslut kommer att föra med sig?

"Statens löner ha säkerligen sen gammalt åsyftat att vara löner, som räckte till för en familj", säger finansministern. Staten har aldrig för män och kvinnor tillämpat samma lönesatser annat än i enstaka fall.

Det kan inte vara överensstämmande med den socialistiska grundtanken "av var och en efter hans förmåga, åt var och en efter hans behov" att åt i regel ensamma kvinnor utmäta samma lön som åt i regel familjeförsörjande män. Detta i synnerhet som man ej höjer kvinnorna till männens lönenivå utan synes vilja ge männen en lön som ansetts lämplig för kvinnor!

Vi ha länge dröjt vid just likalönfrågan, alldenstund det för oss står tydligt och klart, att det är de enorma utgifterna för likalönsprincipens genomförande inom folkskolan, som förrycker löneregleringen och gör den i det närmaste illusorisk för de manliga folkskollärarna. De 4½ millioner, likalönsfrågans lösande betingar, utslagna på de 7,500 manliga "15:egradslärarna" ger genom en enkel division 600 kronor pr lärare, eller just skillnaden mellan slutlöner i resp. 15:e och 17:e lönegraderna. Detta om likalönfrågan!"

Ett av de senaste agitationsutskottet för en tillfredsställande lösning av folkskollärarkårens lönefråga — **Kommittén för folkskollärarhustrurnas opinionsyttring i lärarnas lönefråga** — har också tillsänt riksdagsmännen ett cirkulär, där det bl. a. heter:

"Vid bestämmandet av lönen för en manlig lärare kan man inte rimligtvis bortse från det förhållandet,

Linds Språkkurser i Tyskland 1937

6:te året

På Schönblick i Oberbayern

30 min. resa fr. München. Två 4-veckors kurser för lärare, lärarinnor, stud. m. fl. Avresa fr. Trälleborg den 15/6 och 15/7. Tre tim. undervisn. pr dag av akad. bild. lär. fr. Deutsche Akademie i München. Härliga utflykter i Alperna bl. a. till *Berchtesgaden* — *Königsee* — *Garmisch-Partenkirche* och *Oberammergau*. Grundligt studium av Münchens sevärdheter. Undervisning i små grupper. Lugn, storslagen natur.

I Frankfurt am Main.

Avresa 3/7. Två- resp. fyra tim. undervisn. pr dag vid Goetheuniversitetet. 23 dagar. Underbara utflykter till *Heidelberg*, *Wiesbaden*, *Rheinfeld* till *Rüdesheim* och *Assmanshausen*. I kursavgiften ingår fri resa till kursorterna, hotell i Berlin och full förplägnad under resan, förstkl. pension under kurstiden, undervisning, utflykter.

Begär prospekt och referenser från kursledaren *Henning Lind*, *Kramfors*. Tel. 3 18.

Eva gör sin barnplikt.

Kjeld Abell, den unge begåvade dramatiska satirikern, som gav en sådan utmärkt samhällsbild med pjäsen "Melodin som kom bort", har som bekant gjort succé med ännu ett teaterstycke, "Eva gör sin barnplikt", som för närvarande spelas både på Det Kongelige Theater i Köpenhamn och på Dramaten i Stockholm.

att 88 procent av de ordinarie manliga lärarna äro familjeförsörjare och att i medeltal förutom läraren själv 3 personer äro direkt beroende av hans arbetsinkomst. I detta sammanhang bör också beaktas att av samtliga gifta lärare mer än fyra femtedelar ensamma svara för sina familjers uppehälle. Vi vilja kraftigt understryka, att en lön som anses lämplig för en ensamförsörjande kvinnlig befattningshavare, måste, i betraktande av vad här framhållits, bli otillräcklig för den manliga läraren och hans familj, vars levnadsstandard genom en dylik lön komme att ligga långt under den kvinnliga befattningshavarens. En sänkning av de manliga lärarnas löneplacering inverkar också i hög grad på storleken av den blivande änkepensionen. På grund av sin försörjningsplikt tvingas den manlige läraren att vara både sjuk- och livförsäkrad. Årsavgifterna här för uppgå i regel till omkring samma belopp som skillnaden mellan en å två lönegrader.

Vi finna det framlagda förslaget anmärkningsvärt i en tid, då befolkningsproblemet står på dagordningen och då hemmen behöva värnas. Vi uppfatta regeringsförslaget som ett underskattande av vårt arbete för barnens uppväxt och fostran i de tusentals svenska folkskollärarhemmen så mycket anmärkningsvärdare, om — såsom allmänt antages — förslaget utformats för att tillmötesgå de s. k. självförsörjande kvinnornas krav på "lika lön". Även vi äro kvinnor, och vårt krav på en anständig bärgning för oss och våra barn utgör inte endast ett kvinnointresse utan också ett verkligt samhällsintresse. Praktiskt taget överallt i det allmänna förvärvslivet har man vid utmätandet av lönerna tagit hänsyn till familjebildningen och tillerkänt manliga löntagare högre lön än kvinnliga. Drygt 15,000 folkskollärarhustrur och lärarbarn äro beroende av den lön, som nu fastställas för landets manliga folkskollärare."

Reflexionerna göra sig själva.

Østrups 15 Ferietur til Italien

25 Dage (2—26 Juli).

Kjøbenhavn — Tyrol — Venezia — Firenze — Rom (7 Dage) — Napoli. — Med "Conte di Savoia" till Genève. — Corno — Schweiz.

640 danska kr. (c:a 556 sv.) for alt. Program franco. — Svenska Kolleger som altid velkomne. Kommuneleerer Christian Østrup, Ingolfs Allé 35, København S.

Obs! Mine Ferieture til Italien har hver Sommer voret overtegnet.

"Eva" behandlar ett högst intressant problem — innehållet i pjäsen kan i största korthet återges som följer:

I ett museum försvinner en tavla, föreställande Adam och Eva. Tavlorna blir som av ett trolleri levande vid midnatt och i en nattlig timma stiger Adam och Eva ut ur sin tavelram och ger sig av ut "i livet". Eva blir född om igen och får genomlida barndomen och en "modern" ungdomstid i en småborgerlig familj. Hon går i skola, tar studentexamen, och skall gifta sig, när Adam hämtar henne ur hennes liv utan melodi och tar henne med sig tillbaka till museet. Tavelstölden har upptäckts, och de övriga porträtten sitta nu till doms — inte över Adam och Eva som man skulle tro — utan över Evas familj, hennes morfar, föräldrar, tanter, kusiner och syskon, som har gett henne en sådan gammaldags, källborgerlig uppfostran. Domslutet är festligt roligt: familjen nödgas krypa in i tavelramen och stanna i museet som tavla, medan Eva och Adam går ut i livet för att visa, hur den verkliga ungdomen bör vara.

Stycket är gestaltat och utformat på ett nytt, friskt sätt och ställer uppfostringsproblemet i skarp belysning.

Följande scen är ett gott exempel på Abells satir. Scenen är en skolsal i en gammaldags skola (vi använder originalspråket):

"Skolefrøknen:

— Nye Børn — stadigvæk nye Børn — jeg er den eneste der bliver — jeg og Kundskaerne —

(raaber) — Sid stille!! Ikke snakke med Side-
manden!! — Skolen er indgangen til Livet —

(raaber) — jeg vil ikke finde mig i det Fniseri der paa sidste Række — Børnene bryder sig ikke særlig om mig og jeg bryder mig ikke særlig om dem, og deres Forældre kan jeg ikke fordrage — (raaber) — slaa op paa Side 13 øverst!!!! — Jeg sae øverst!!!! — (Børnene læser mumlende).

— Napoleon, Aleksander, skønne Helte, hvorfor kommer I kun til mig i Bøger med Ædselsøren — hvorfor skal jeg forsvare Jer, naar I aldrig vilde ha forsvaret mig — (raaber) — daarligt, daarligt, om igen! Om igen! —

(Børnene mumler — hun stiller sig foran Globusen).

— Det er nok!!! (peger paa Globen) — dette er alltsaa Verden — hva der ligger udenfor kommer vi til i Religionstimen — Verden er rund og har disse og disse Egenskaber — Verden ser saadan og saadan ut — gentag det!!"

Och så forstatter scenen med lärarinnan, som är trött på sig själv, trött på hela undervisningssystemet, trött på barnen. Det må vara karrikerat en smula, det ger ändå en god föreställning om vad en föråldrad, förkvävande undervisningsmetod kan vara.

Gynna annonsörerna!